

Franz Liszt Kamerorkest

plaats Concertgebouw Grote Zaal

datum 7 juni 1987

tijd 20.15 uur

Franz Liszt Kamerorkest

Johann Sebastian Bach

Brandenburgs Concert nr. 3 in G BWV 1048

I

II Allegro

Béla Bartók

Divertimento voor strijkers (1939)

I Allegro non troppo

II Molto adagio

III Allegro assai

Pauze

András Szöllősy

Concerto III voor 16 strijkers (1968)

Peter Iljitsj Tsjaikovsky

Serenade voor strijkers in C, opus 48 (1880)

I Pezzo in Forma di Sonatina

Andante non troppo – Allegro moderato –

Andante non troppo (tempo di comincio)

II Valse

Moderato. Tempo di valse

III Elegia

Larghetto elegiaco

IV Finale (tema Russo)

Andante – Allegro con spirito – Tempo I

Johann Sebastian Bach
(1685 – 1750)

■ De *Brandenburgse Concerten*, opgedragen aan Christian Ludwig von Brandenburg, zijn gedateerd 24 maart 1721. De concerten zijn echter over een langere periode geschreven voordat ze in 1721 werden bestempeld als verzameling 'Concerts avec plusieurs instruments' (en niet als één werk met verschillende delen). Evenals de concerten 1 en 6, vertoont concert nr. 3 zowel in structuur als in beweging duidelijke invloeden van het Italiaanse concerto.

De *Brandenburgse Concerten* wijken echter af van de concerti grossi door het gevarieerde gebruik van diverse solo-combinaties. In de Concerten schreef Bach een instrumentatie voor die daarvoor nog niet eerder was toegepast.

Met name in Concert nr. 3 is dit te beluisteren in de ongewone symmetrie die voortkomt uit het feit dat de violen altviolen en cello's in paren van drie worden gebruikt met toevoeging van een bas.

Béla Bartók (1881 – 1945)

■ Béla Bartók geldt als de belangrijkste Hongaarse componist. Hij is samen met zijn vriend, de componist Zoltán Kodály verantwoordelijk voor het ontstaan van serieuze belangstelling voor de Hongaarse volksmuziek. Bartók verdiepte zich zeer grondig in de achtergronden van de Hongaarse plattelandscultuur, hetgeen een duidelijke weerslag had in zijn muziek. Hij engageerde zichzelf echter in dezelfde mate met de westerse muziektraditie. Deze beide componenten resulteerden in een oeuvre dat niet alleen een duidelijk nationaal karakter draagt, maar tevens een hoeksteen in de muziek van de twintigste eeuw vormt.

Het *Divertimento voor strijkers*, een van Bartóks laatste werken, geschreven in het jaar dat zijn moeder stierf en Bartók een toernee door Amerika maakte, is een duidelijk voorbeeld van Bartóks latere stijl, waarin meer dan ooit de invloed van de Hongaarse volksmuziek zich laat gelden. Vooral in het tweede deel van het *Divertimento*, zijn duidelijk Hongaarse thema's en ritmes hoorbaar.

András Szőllősy /
Concerto Nr. 3

■ András Szőllősy schreef zijn *Concerto 3* voor zestien strijkers in 1968 voor het Franz Liszt Kamerorkest. De wereldpremière vond het jaar daarop plaats in Wenen. In 1970 ontving dit werk de onderscheiding 'Distinguished Composition of the Year' tijdens het International Rostrum of Composers van de UNESCO.

Het werk is opgebouwd uit drie elementen: een is een harmonie die voorkomt in diverse texturen en verschuivingen door het gehele stuk. De andere is een schaalbeweging welke op sommige plaatsen wordt teruggebracht tot een glissando en ten derde, een ornamentale figuur waarvan de bewegingskracht door de componist ten volle werd uitgebuit. Deze drie elementen bepalen tevens de ritmische verhouding van het stuk. De instrumenten worden doorgaans afwisselend gebruikt. Er zijn zestien partijen maar deze worden teruggebracht tot vijf op de diverse hoogtenpunten. *Concerto nr. 3* bestaat uit één beweging die verschillende snelle en langzame blokken omvat.

András Szőllősy

■ András Szőllősy werd in 1921 in Szászváros (Transylvanië) geboren. Hij studeerde compositie aan de Muziekacademie van Boedapest bij Zoltán Kodály en János Viski, en later bij Goffredo Petrassi aan de Accademia di Santa Cecilia in Rome. Naast zijn muziekstudie behaalde hij een graad in de medicijnen aan de universiteit van Boedapest. Szőllősy is sinds 1950 leraar in de muziekgeschiedenis en theorie aan de muziekacademie van Boedapest. Hij heeft een boek geschreven over Kodály en Honegger en hij bezorgde de werk van Bartók en Kodály.

Peter Iljitsj Tsjaikovsky
(1840 – 1893)

■ Evenals Béla Bartók voelde Tsjaikovsky zich in hoge mate aangetrokken tot de volksmuziek van zijn land. Tijdens zijn conservatorium opleiding maakte hij kennis met de westerse technieken en opvattingen, maar bleef zich tevens in hart en nieren Rus voelen. Zij liefde voor de Russische levensstijl en denkwijze zette zich voort in zijn muziek, waarin hij veelvuldig gebruik maakte van thema's die hij ontleende aan de volksmuziek.

In 1880, toen Tsjaikovsky na verblijf in het buitenland (Rome en Parijs) naar Rusland terugkeerde, componeerde hij in de zomer van dit jaar zijn *Zes duetten* (opus 46), de *Zeven Liederen* (opus 47) en in de herfst in Kaminka, de ouverture *1812*.

Tsjaikovsky voelde geen enkel enthousiasme voor dit laatste werk terwijl hij het componeerde, en twijfelde ten eerste aan de waarde toen het werk eenmaal was voltooid. De *Serenade* voor strijkers, geschreven in exact dezelfde tijd, componeerde hij echter vanuit een innerlijke drang. Hiermee schreef Tsjaikovsky eindelijk een stuk waarvoor Anton Rubinstein, de zeer kritische pianist/componist, niets dan lof had. De *Serenade* is Tsjaikovsky's equivalent voor een 18e eeuws divertimento, in een stijl die nauw aansluit bij zijn Rococo pastiches.

Franz Liszt Kamerorkest

■ Ondanks dat Liszt nooit enig werk voor strijkers heeft gecomponeerd, draagt het Franz Liszt Kamerorkest zijn naam als hommage aan de man die niet weg te denken valt als een van de grondleggers van de Hongaarse muziek-pedagogie. Het Franz Liszt Kamerorkest speelt een belangrijke rol in het Hongaarse muzikaleven; het geeft jaarlijks meer dan 35 concerten in Boedapest en door het land. Het repertoire omvat vrijwel de gehele muziekgeschiedenis van Monteverdi, Bach, Vivaldi, Mozart, tot de Romantiek en de componisten van de twintigste eeuw. Het orkest bestaat uit 16 strijkers en klavecimbel en treedt op zonder dirigent.

Tijdens de diverse buitenlandse toernees die het orkest maakte (Amerika, Japan) werd het orkest in de kritieken geroemd om het vlekkeloze samenspel en, hoe kan het ook anders, Hongaars vuur. Het optreden van het Franz Liszt Kamerorkest maakt deel uit van het culturele uitwisselingsprogramma tussen Nederland en Hongarije.

János Rolla

■ János Rolla (1944) speelt vanaf zijn vijfde jaar viool. In 1969 beëindigde hij zijn opleiding aan de Ferenc Liszt Academie te Boedapest waar hij studeerde bij de befaamde violist Dénes Kovács. In datzelfde jaar won hij de derde prijs tijdens het violisten Concours van de Hongaarse Radio. Voornamelijk verwierf Rolla Europese bekendheid als uitvoerder van kamermuziek: hij speelde samen met onder andere Maurice André, Jean-Pierre Rampal, Susanna Ruzickova, Alexander Schneider, Georges Solchany, Henryk Szeryng en Tamás Vásáry. János Rolla heeft sinds de oprichting 1963, de leiding van het Franz Liszt Kamer Orkest. Als dank voor zijn inzet bij de verbreiding van de Hongaarse muziekcultuur zowel in Hongarije als daarbuiten, verwierf hij in 1981 de onderscheiding van 'Verdienstelijk artiest van de Hongaarse Volksrepubliek'.

János Rolla

*The Holland Festival wishes to thank the
following companies for their financial
support of the 1987 Hungarian Presen-
tation:*

*Algemene Bank Nederland
Avebe Veendam
Business Buro Oosteuropa
Cita Nederland BV, Spijkenisse
De Winter en Konijn, Amsterdam
DSM Heerlen
GéGé Hongarije Tours, Nieuwe Plein 11a,
Arnhem
Granoil International BV, Rotterdam
Curver BV Breda
Imog Expeditie en Controle BV, Rotterdam
Kamer van Koophandel te Rotterdam
Malev Hungarian Airlines
Man-Producten Rotterdam BV
Nederlandse Unilever Bedrijven
Port Management of Amsterdam
Rabobank Nederland
Royal Sluis Enkhuizen
BV Starintex Internationale Expeditie,
Amsterdam
Stork Brabant, Boxmeer
TDF Tiofine BV, Rijswijk (ZH)
Van Doorne's Bedrijfswagenfabriek
DAF BV
Van Eeghen International Amsterdam
Verbond Nederlandse Groothandel
Den Haag*